

Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Ochrona bioróżnorodności i obszary Natura 2000 w regionie płockim, włocławskim i Ziemi Kutnowskiej

Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych ogłosiło rok 2010 Międzynarodowym Rokiem Różnorodności Biologicznej. Ban Ki – Moon – sekretarz generalny ONZ powiedział „W tym Międzynarodowym Roku Różnorodności Biologicznej wzywam każdy kraj i każdego obywatela naszej planety – złączmy się we wspólnym przymierzu na rzecz ochrony życia na Ziemi. Różnorodność biologiczna to nasze życie”.

Różnorodność biologiczna oznacza zróżnicowanie życia na wszelkich poziomach jego organizacji, określa bogactwo gatunków roślin i zwierząt oraz powiązań, jakie tworzą, oddziałując na siebie wzajemnie. Mimo, iż różnorodność biologiczna stanowi podstawę naszego życia i dobrobytu, to główne zagrożenia różnorodności biologicznej wywodzą się z działalności człowieka, powodującej nadmierną eksploatacją zasobów, zanieczyszczenia środowiska, zmiany klimatyczne. Utrata bioróżnorodności postępuje w niespotykanym dotąd tempie. Człowiek jest częścią przyrody. Jednocześnie przyroda jest ludzemu potrzebna do życia, nie tylko z powodów takich jak: zapewnienie pożywienia, schronienia, ale także w trosce o nasz rozwój duchowy, wypoczynek. Żyjemy na naszej planecie razem z milionami gatunków roślin i zwierząt. Wszystkie spełniają określone zadania w podrzucaniu życia na ziemi. W/g danych Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i jej Zasobów (IUCN), która publikuje Czerwoną Listę zagrożonych gatunków, każdego roku wzrasta tempo, w jakim ginie wiele gatunków roślin i zwierząt. Zagrożony wymarciem jest co czwarty gatunek ssaków, co piąty – ptaków i co trzeci – płazów, a także 70% roślin. Ta tendencja stanowi jeden z najbardziej przerażających i niepokojących objawów „niezrównoważenia” na naszej planecie. Każdy z nas ma obowiązek jej się przeciwstawić.

Konwencja o różnorodności biologicznej

Ochronie różnorodności biologicznej służą konwencje międzynarodowe, dyrektywy Unii Europejskiej i polskie prawo.

22 maja 1992r. na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro podpisana została Konwencja o różnorodności biologicznej – globalne polityczne porozumienie 193 krajów promujące ochronę różnorodności biologicznej, zrównoważone użytkowanie jej komponentów oraz sprawiedliwy podział korzyści wynikający z wykorzystania zasobów genetycznych. Zgodnie z filozofią Konwencji, ochrona różnorodności biologicznej jest wspólną troską ludzkości i integralną częścią procesu rozwoju świata. Obecnie szczególną uwagę poświęca się między innymi zagadnieniom: różnorodności biologicznej w rolnictwie, globalnej strategii ochrony roślin, obcym gatunkom inwazyjnym, różnorodności biologicznej lasów, ochronie różnorodności biologicznej wód śródlądowych i morskich, wysp, obszarów suchych i półsuchych, wpływowi zmian klimatycznych, obszarom chronionym, a także komunikacji, edukacji i świadomości społecznej.

Unia Europejska na rzecz różnorodności biologicznej

Unia Europejska realizuje cele Konwencji o różnorodności biologicznej, nadając priorytet zagadnieniom związanym z utratą różnorodności biologicznej, usługom ekosystemowym, budowaniu świadomości społeczeństwa. Ochrona różno-

rodności biologicznej została uwzględniona jako priorytetowa w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej w ramach budowania przyszłej polityki Unii Europejskiej po 2010 roku.

Natura 2000

Obecnie podstawę prawną ochrony europejskiej różnorodności biologicznej stanowią dwie dyrektywy: tzw. Dyrektywa Ptasia „O ochronie dziko żyjących ptaków (79/409EWG, zmieniona dyrektywami: 81/854/EWG, 85/411/EWG, 86/122/EWG, 91/244/EWG i 94/43/EWG) oraz tzw. Dyrektywa Siedliskowa – o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory (92/43/EWG, zmieniona dyrektywą 97/62/EWG).

W ramach wdrażania Dyrektyw Ptasiej i Siedliskowej stworzono sieć obszarów chronionych Natura 2000 (Europejską Sieć Ekologiczną), która obejmuje 17% terytorium Unii Europejskiej i jest największą na świecie siecią obszarów chronionych. Natura 2000 jest systemem ochrony zagrożonych składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego, wdrażanym w sposób spójny pod względem metodycznym i organizacyjnym na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem utworzenia Sieci Natura 2000 jest zachowanie zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt w skali Europy, ale także typowych, powszechnie występujących siedlisk przyrodniczych. Sieć obszarów Natura 2000 nie jest równoważna z objęciem terenów ochroną ścisłą. Narzuca to konieczność wdrażania systemu gospodarowania zgodnego z celami ochrony siedlisk i gatunków.

Polska strategia ochrony różnorodności biologicznej

Polska ratyfikowała Konwencję o różnorodności biologicznej, uwzględniając wynikający z niej zadania w kolejnych Politykach ekologicznych państwa (2000r., 2003r., 2009r.) oraz w Krajowych strategiach ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Programem Działania (na lata 2003-2006, 2007-2013). Celem nadrzędnym Krajowej Strategii na lata 2007 – 2010 jest „zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej w skali globalnej oraz zapewnienie trwałości i możliwości rozwoju wszystkich poziomów jej organizacji (wewnątrz, między- i ponadgatunkowego), z uwzględnieniem potrzeb rozwoju społeczno – gospodarczego Polski oraz konieczności zapewnienia odpowiednich warunków życia i rozwoju społeczeństwa”.

Różnorodność biologiczna Polski należy do najbogatszych w Europie. W/g danych Ministerstwa Środowiska zarejestrowano ok. 60 tys. gatunków, wyginęło lub ustąpiło 16 gatunków kręgowców i 124 gatunki roślin. W Polsce funkcjonują: 23 parki narodowe, 1441 rezerwatów przyrody, 120 parków krajobrazowych, 418 obszarów chronionego krajobrazu, 6798 użytków ekologicznych, 164 stanowiska dokumentacyjne, 214 zespołów przyrodniczo –

Warsztaty turystyczno-przyrodnicze na Skrwie w BPK organizowane przez RCEE

krajobrazowych, 35833 pomniki przyrody. Łącznie wszystkimi formami ochrony przyrody objęto ponad 32% powierzchni kraju. Polska zobowiązana jest do utworzenia obszarów Natura 2000, a należą do niej 823 obszary siedliskowe i 141 obszarów ptasich, obejmując łącznie 21% powierzchni kraju.

Natura 2000 – szansą rozwoju regionu płockiego, kujaw i Ziemi Kutnowskiej

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 to nowe podejście do ochrony przyrody także w regionie płockim. Jest to system ochrony zagrożonych lub bardzo rzadkich gatunków roślin, zwierząt czy charakterystycznych siedlisk przyrodniczych, wymagających szczególnej pomocy człowieka, mających znaczenie dla ochrony wartości przyrodniczych całej Europy. Obszary Natura 2000 wyznacza się na podstawie w/w dyrektyw Unii Europejskiej oraz prawa krajowego – ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody, przeprowadzonej w oparciu o naukowe kryteria inwentaryzacji przyrodniczej i weryfikację w terenie. Obszar Natura 2000 musi łączyć potrzebę ochrony zagrożonych gatunków z poprawą warunków życia mieszkańców, tj.: sposoby użytkowania gruntów, gospodarowanie na terenie objętym Naturą 2000 nie mogą prowadzić do pogorszenia wartości przyrodniczej terenu; plany i projekty, które mogą wyrządzić znaczący, negatywny wpływ na chronione gatunki i siedliska muszą zostać poddane ocenie oddziaływania na te obszary. Oznacza to, że jeśli planowane przedsięwzięcie może zagrozić chronionym gatunkom, to należy znaleźć rozwiązanie alternatywne (np.: zmienić lokalizację, zastosować inną, bardziej przyjazną środowisku technologię itp.). Jeśli będzie to niemożliwe, a przedsięwzięcie będzie konieczne ze względu na ważny interes publiczny (np. kanalizacja, zabezpieczenie przeciwpowodziowe) inwestor będzie zobowiązany do przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej (w zamian za negatywne oddziaływanie przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 przeprowadzi działania na rzecz ochrony przyrody, np. nasadzenie drzew, krzewów, odtworzenie zbiornika wodnego itp.). W przypadku, gdy ochrona

przyrody będzie wymagała ograniczeń w działalności gospodarczej, rolniczej, istnieje możliwość wypłaty rekompensat lub płatności rolno-środowiskowych pokrywających zaistniałą stratę. Obszary Natura 2000 muszą mieć plany ochrony uzgodnione przez właściwe miejscowo rady gmin. Daje to społecznościom lokalnym realny wpływ na działania podejmowane na ich terenie, w tym także na realizację inwestycji nie oddziaływujących na gatunki, dla których tworzy się obszary Natura 2000. Status obszaru Natura 2000 – to szansa dla nowych kierunków rozwoju środowisk lokalnych w zgodzie ze środowiskiem przyrodniczym oraz dodatkowe płatności ze środków Unii Europejskiej na promocję regionalnych produktów i usług, rozwoju turystyki, pełnienia funkcji edukacyjnych itp. Natura 2000 opiera się na partnerstwie, na którym zyskać mogą wszyscy zainteresowani. Nadzór nad obszarami Natura 2000 sprawuje Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Regionalni Dyrektorzy Ochrony Środowiska.

W regionie płockim, na Kujawach i Ziemi Kutnowskiej występują następujące obszary Natura 2000:

- z Dyrektywy Ptasiej: Dolina Środkowej Wisły, Puszcza Kampinoska (woj. mazowieckie), Żwirownia Skoki, Dolina Dolnej Wisły, Błota Rakutowskie (woj. kujawsko – pomorskie), Pradolina Warszawsko – Berlińska (woj. łódzkie);

- z Dyrektywy Siedliskowej: Sikórz, Uroczyska Łąckie, Dolina Skrzy Lewej, Kampinoska Dolina Wisły (woj. mazowieckie), Dąbrowa Świetlista w Pernie (woj. łódzkie), Błota Kłócińskie (woj. kujawsko-pomorskie).

Każdy może sprawdzić status i lokalizację obszarów „naturowych”. Są one dostępne na stronach Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska oraz pod adresem <http://natura2000.mos.gov.pl>

Zachęcamy do odwiedzenia tych terenów i wykorzystania ich walorów nie tylko do skutecznej ochrony przyrody, ale także do rozwoju zrównoważonego naszych „Małych Ojczyzn”.

Należy pamiętać, że większość naszej cennej przyrody nie jest objęta formami ochrony przyrody. Musimy więcej uwagi poświęcać przyrodzie na terenach nieobjętych ochroną i gatunkom, które teoretycznie są

pospolite, których nie zauważamy (np. wróbla, sikorkę, wiewiórkę, brzozę, jaskółkę). Mamy wiele do zrobienia na rzecz przyrody „pospolitej” (obserwujemy niszczenie potencjalnych miejsc gniazdowania ptaków przy ocieplaniu domów, niewłaściwe planowanie działań na rzecz ochrony zieleni, w której chronią się zwierzęta, ptaki, owady, wyparte są stare, rodzime odmiany drzew i kwiatów przez zagranicę). Pamiętajmy więc, aby nie tylko chronić te gatunki, które są w rozporządzeniach, ale także te, które teoretycznie pospolite, na naszych oczach stają się coraz mniej liczne.

Dla efektywnej realizacji ochrony różnorodności biologicznej potrzebny jest nie tylko system prawa, środki finansowe, ale także dobra i skuteczna edukacja ekologiczna w zakresie upowszechniania problematyki dotyczącej ochrony zasobów przyrodniczych Ziemi, pokazująca zagrożenia, metody ochrony i kształtująca odpowiedni stosunek do przyrody. Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku od 17 lat prowadzi edukację ekologiczną społeczeństwa, między innymi w zakresie ochrony różnorodności biologicznej dzięki wsparciu finansowemu Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach rządowego programu FIO.

Zwracamy się do Państwa z apelem o aktywny udział w naszych przedsięwzięciach. Pamiętajmy, iż los ginących gatunków i siedlisk zależy od nas. Nie kupujemy w sklepach ginących gatunków zwierząt, roślin, a także takich, które nie mają dowodu legalnego pochodzenia. Powinniśmy zapytać, czy sprzedawca żółwia, węża lub ptaka ma zezwolenie CITES lub zaświadczenie, że zwierzę zostało wyhodowane w Polsce. Występujemy przy kupowaniu pamiątek wykonanych ze zwierząt. Mebli i innych wyrobów wykonanych z drewna pochodzącego z wycięcia lasów pierwotnych. Kupujemy żywność wytworzoną metodami naturalnymi, w czystym środowisku, bez nawozów sztucznych, syntetycznych środków ochrony roślin, antybiotyków i genetycznie modyfikowanych organizmów. Z ochroną różnorodności biologicznej w naszym regionie wiążemy olbrzymie nadzieje na stworzenie zintegrowanego systemu rozwoju zrównoważonego lokalnych środowisk.

Zapraszamy wszystkich do odwiedzenia strony internetowej Regionalnego Centrum, biblioteki, w której mamy pokaźne zbiory wydawnictw dotyczących bioróżnorodności. 25 i 26 sierpnia 2010r. zapraszamy na seminarium dot. edukacji dla zrównoważonego rozwoju, a w dniach 2 września – 14 września na warsztaty w gminach poświęcone ochronie zieleni, lasów, zadrzewieniom i zalesieniom, zaś 9 i 10 września – na warsztaty poświęcone ochronie bioróżnorodności i przygotowaniu do Kampanii „Sprzątanie Świata 2010”. Szczegóły na stronie internetowej www.rceeplock.eko.org.pl.

Janina Kawałczewska
RCEE w Płocku

REKLAMA